ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος των μεταφραστών 11

Εισαγωγή 15

1. Οι Αιτίες της Συμπεριφοράς 21
2. Ο Κόσμος εντός του Δέρματος 35
3. Εγγενής Συμπεριφορά 50
4. Συντελεστική Συμπεριφορά 66
5. Αντίληψη 98
6. Λεκτική Συμπεριφορά 118
7. Σκέψη 136
8. Αιτίες και Λόγοι 157
9. Γνώση 178
10. Ο Εσωτερικός Κόσμος των Κινήτρων και των Συναισθημάτων 190
11. Ο Εαυτός και οι Άλλοι 213
12. Το Ερώτημα του Ελέγχου 239
13. Τι Υπάρχει Εντός του Δέρματος; 262
14. Συνοψίζοντας 276

Βιβλιογραφία 317

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας σας προσφέρει την καλύτερη δυνατή εισαγωγή στη φιλοσοφία της επιστήμης που ονομάζεται *θεμελιώδης συμπεριφορισμός* και στο πώς η φιλοσοφία αυτή παρέχει την πραγματικά πλέον ωφέλιμη βάση για την πειραματική ανάλυση και την επιστημονική ερμηνεία *ολόκληρου του φάσματος των ψυχολογικών φαινομένων*, από την αντίληψη στη γνώση, έως και την ίδια τη δημιουργική επιστημονική σκέψη.

Ο B. F. Skinner, ιδρυτής της σύγχρονης συμπεριφοριστικής προσέγγισης, έγραψε το έργο *Περί συμπεριφορισμού* για τον σκεπτόμενο –αλλά όχι απαραίτητα ειδικευμένο στην ψυχολογία– αναγνώστη. Η μελέτη του προσφέρει μια σταδιακά πιο σφαιρική και πρακτικά ισχυρή κατανόηση *του εαυτού του,* δηλαδή τού πώς οι απόψεις, οι ερμηνείες και οι τρόποι με τους οποίους λύνει προβλήματα διαμορφώνονται συνεχώς μέσα από την αλληλεπίδρασή του με άλλους ανθρώπους καθώς και με άλλα γεγονότα του φυσικού κόσμου. Βαθμηδόν, ο αναγνώστης μπορεί να βιώνει ολοένα και λιγότερο την ανάγκη να καταφεύγει στην αρχαϊκή άποψη ότι η συμπεριφορά του ίδιου μπορεί να εκδηλώνεται αυτόνομα, χωρίς δηλαδή την επίδραση των φυσικών γεγονότων της ζωής του, ενώ παράλληλα διακρίνει όλο και πιο ωφέλιμα τις πραγματικές πηγές των επιθυμητών –και μη– χαρακτηριστικών του. Έτσι, το βιβλίο δεν σχεδιάστηκε απλώς με σκοπό να αλλάξει την άποψη του αναγνώστη για τον συμπεριφορισμό· σχεδιάστηκε για να αλλάξει *και την άποψή του για τη δική του φύση* ως μοναδικού, δυναμικού οργανισμού, που παράγει και τερματίζει φυσικά γεγονότα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, και ο οποίος διαμορφώνεται συνεχώς από τις συνέπειες αυτών των δράσεων.

Μέχρι πρόσφατα, ο μοναδικός τρόπος με τον οποίο ο Έλληνας μπορούσε να μάθει για τις πραγματικές διαστάσεις του συμπεριφορισμού και της πειραματικής και εφαρμοσμένης ανάλυσης συμπεριφοράς ήταν μέσω της μελέτης κειμένων σε ξένες γλώσσες. Η συγγραφή ενός περιεκτικού εγχειριδίου για την υποστήριξη ενός κύκλου μαθημάτων και εργαστηρίων στον συμπεριφορισμό και στην ανάλυση συμπεριφοράς στα ελληνικά πανεπιστήμια (*Ψυχολογία της Συμπεριφοράς*, εκδόσεις Πεδίο), με τη συνεργασία των ίδιων των φοιτητών, υπήρξε το πρώτο βήμα μας για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης. Η μετάφραση και επιμέλεια βασικών έργων του ιδρυτή και καλύτερου εκπροσώπου της προσέγγισής μας ήταν το επόμενο λογικό βήμα.

Δεν ήταν όμως ένα βήμα που κάναμε χωρίς δισταγμό. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει μεγαλύτερη ευθύνη και πρόκληση από αυτήν τού να μεταφράσει κανείς ένα κείμενο το οποίο έχει τη δυνατότητα να γεννά θεμελιώδεις βελτιώσεις στις ζωές των αναγνωστών του σε μια άλλη γλώσσα και πολιτισμό, πόσο μάλλον σε μια γλώσσα αιώνια και άρρηκτα συνυφασμένη με την ανάπτυξη της φιλοσοφίας και της επιστήμης, όπως είναι η ελληνική. Η παρούσα έκδοση αποτελεί προϊόν εκτεταμένης συνεργασίας δύο αναλυτών της συμπεριφοράς οι οποίοι μελετούν επί χρόνια τα έργα του B. F. Skinner – ο ένας με τα αγγλικά και ο άλλος με τα ελληνικά ως μητρική του γλώσσα.

Ο λόγος του Skinner είναι ιδιαίτερα λεπτός και ενίοτε αφαιρετικός, εκ πρώτης όψεως απλός, αλλά εν τέλει ιδιαίτερα απαιτητικός. Ως εκ τούτου, δεν μας κάνει εντύπωση το γεγονός ότι τα έργα ενός εκ των γνωστότερων ψυχολόγων άργησαν τόσο να μεταφραστούν στα ελληνικά. Μάλιστα, η θεώρηση ότι η διερεύνηση της προέλευσης *όλων* των χαρακτηριστικών του ανθρώπου υπάγεται στις φυσικές επιστήμες έρχεται σε ευθεία και ριζική σύγκρουση τόσο με την κοινή γνώμη όσο και με τις επικρατέστερες προσεγγίσεις της ψυχολογίας, γεγονός που καθιστά την κατανόηση της συμπεριφοριστικής προσέγγισης δύσκολη για πολλούς. Πέραν αυτού, η γνώμη που έχουν πολλοί άνθρωποι για τη συμπεριφοριστική προσέγγιση συχνά προκύπτει αποκλειστικά από τα λεγόμενα ψυχολόγων οι οποίοι την έχουν απορρίψει χωρίς να την έχουν κατανοήσει καλά.

Το βιβλίο *Περί συμπεριφορισμού* αποτελεί την προσπάθεια του Skinner να ρυθμίσει περιβαλλοντικές συνθήκες οι οποίες μπορούν να

προλάβουν ή να διορθώσουν τις κοινές τάσεις παρεξήγησης της προσέγγισής μας. Πράγματι, στην εισαγωγή ο συγγραφέας συντάσσει έναν κατάλογο από είκοσι κοινές παρεξηγήσεις της συμπεριφοριστικής προσέγγισης, οι οποίες αναιρούνται και διαψεύδονται πλήρως στο κείμενο του βιβλίου. Το γεγονός ότι, παρά τις προσπάθειές του Skinner και χιλιάδων συναδέλφων συμπεριφοριστών εδώ και δεκαετίες, οι παρεξηγήσεις αυτές εξακολουθούν να εκδηλώνονται εξίσου συχνά σήμερα (όχι πλέον μόνο σε εγχειρίδια ψυχολογίας, αλλά και στο διαδίκτυο) δηλώνει την αντίσταση την οποία προβάλλουν οι μη επιστημονικές απόψεις όταν αυτές ενισχύονται ευρέως και διαχρονικά.

Όντας λάτρης της αγγλόφωνης λογοτεχνίας και θεάτρου, αρκετά από τα παραδείγματα του συγγραφέα στην ανάλυση του καθορισμού της λεκτικής συμπεριφοράς και των σχετικών ψυχολογικών φαινομένων δεν θα είχαν νόημα για τους περισσότερους ελληνόφωνους αναγνώστες εάν μεταφράζονταν ως είχαν. Σε τέτοιες περιπτώσεις υποκαθιστούσαμε με αντίστοιχα παραδείγματα της ίδιας διεργασίας συμπεριφοράς τα οποία θα «έβγαζαν το ίδιο νόημα» για τον Έλληνα αναγνώστη. Νιώθοντας το κεντρί του ρητού «*traduttore, traditore*» (μεταφραστή, προδότη!), εκείνες τις στιγμές βρήκαμε παρηγοριά στον ορισμό της μετάφρασης που μας έδωσε ο ίδιος ο Skinner στο έκτο κεφάλαιο αυτού του βιβλίου:

> Μια μετάφραση μπορεί καλύτερα να οριστεί ως εκείνο το λεκτικό ερέθισμα που έχει την ίδια επίδραση με το πρωτότυπο (ή όσο το δυνατόν παρόμοια επίδραση με αυτό) σε μια διαφορετική λεκτική κοινότητα. Μια γαλλική μετάφραση ενός αγγλικού βιβλίου δεν αποτελεί μια διαφορετική έκφραση ενός συνόλου λογικών προτάσεων· αποτελεί ένα διαφορετικό δείγμα λεκτικής συμπεριφοράς που έχει μια επίδραση στον γαλλόφωνο αναγνώστη παρόμοια με την επίδραση της αγγλικής εκδοχής στον αγγλόφωνο αναγνώστη.

Έτσι λοιπόν αναλογιστήκαμε την επίδραση που είχε ο λόγος του Skinner στον αγγλόφωνο αναγνώστη και ρυθμίσαμε στο κείμενό μας μια τέτοια περιβαλλοντική συνθήκη ώστε να έχει όσο το δυνατόν την ίδια επίδραση στον ελληνόφωνο ομόλογό του, χωρίς να υπάρξει ούτε καν η παραμικρή απόκλιση από το θεωρητικό πλαίσιο του πρω-

τοτύπου. Σε αντίστοιχες περιπτώσεις πάντοτε αναφέρουμε το πρωτότυπο παράδειγμα στις υποσημειώσεις. Σε άλλες περιπτώσεις χρειάστηκε να αποδοθούν περιφραστικά ορισμένα αποσπάσματα, στα οποία ο λόγος του συγγραφέα ήταν τόσο λακωνικός και ελλειπτικός που υπήρχε ο κίνδυνος να παρερμηνεύσουν οι αναγνώστες τα γραφόμενά του. Πολλές από τις υπόλοιπες σημειώσεις των μεταφραστών απλώς προσφέρουν συμπληρωματικά ερεθίσματα, τα οποία επιδιώκουν να αυξήσουν στον αναγνώστη την απόλαυση του έργου του μεγάλου συμπεριφοριστή. Οι σημειώσεις του συγγραφέα υπάρχουν στο πίσω μέρος του βιβλίου.

Ευχαριστούμε την Κατερίνα Τρεπεκλή και τη Χρύσα Ξενάκη για τη φιλολογική επιμέλεια του ελληνικού κειμένου, η οποία βελτίωσε σημαντικά την αποτελεσματικότητά του, καθώς και την Παναγιώτα Δημοπούλου για την πραγματοποίηση του εξωφύλλου. Ευχόμαστε στον αναγνώστη μια απολαυστική και ωφέλιμη αλληλεπίδραση με τον B. F. Skinner και τη φιλοσοφική βάση μιας φυσικής επιστήμης της συμπεριφοράς.

Ρόμπερτ Μέλλον
Ευστράτιος Τσουκάρης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο συμπεριφορισμός δεν είναι η επιστήμη της ανθρώπινης συμπεριφοράς· είναι η φιλοσοφία αυτής της επιστήμης. Μερικά από τα ερωτήματα τα οποία θέτει είναι τα ακόλουθα: Είναι πράγματι πιθανή μια ανάλογη επιστήμη; Μπορεί να ερμηνεύσει κάθε μορφή της ανθρώπινης συμπεριφοράς; Ποιες μεθόδους μπορεί να χρησιμοποιήσει; Είναι οι νόμοι της εξίσου έγκυροι με εκείνους της φυσικής και της βιολογίας; Θα οδηγήσει σε κάποια εφαρμοσμένη πρακτική και, αν πράγματι το πράξει, ποιο ρόλο θα διαδραματίσει αυτή στην καθημερινότητα του ανθρώπου; Ιδιαίτερα σημαντική είναι η σχέση του με προηγούμενες θεωρήσεις του ίδιου θέματος. Η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι το πλέον οικείο στοιχείο του κόσμου στον οποίο ζουν οι άνθρωποι και πρέπει να έχουν ειπωθεί περισσότερα σχετικά με αυτό συγκριτικά με οτιδήποτε άλλο· πόσα άραγε από αυτά που έχουν ειπωθεί αξίζουν να διασωθούν;

Μερικά από αυτά τα ερωτήματα θα απαντηθούν εν τέλει από την επιτυχία ή αποτυχία των σχετικών με τον συμπεριφορισμό επιστημονικών και τεχνολογικών εγχειρημάτων, αλλά προκύπτουν τρέχοντα ζητήματα και υπάρχει η ανάγκη να βρεθούν προσωρινές απαντήσεις άμεσα. Ένας σημαντικός αριθμός ευφυών ανθρώπων πιστεύουν ότι έχουν ήδη βρεθεί οι απαντήσεις και ότι στο σύνολό τους είναι δυσοίωνες. Στη συνέχεια, για παράδειγμα, παρατίθενται μερικά από όσα λέγονται συνήθως σχετικά με τον συμπεριφορισμό ή την επιστήμη της συμπεριφοράς. Όλα είναι, πιστεύω, εσφαλμένα:

1. Αγνοεί τη συνείδηση, τα αισθήματα και τις καταστάσεις του νου.
2. Παραβλέπει την έμφυτη κληρονομιά και διατείνεται ότι όλη η συμπεριφορά αποκτάται κατά τη διάρκεια της ζωής του ατόμου.
3. Περιγράφει τη συμπεριφορά απλώς ως ένα σύνολο αντιδράσεων

σε ερεθίσματα, αναπαριστώντας, ως εκ τούτου, ένα άτομο ως ένα αυτόματον[1], ένα ρομπότ, μια μαριονέτα ή μια μηχανή.

4. Δεν επιχειρεί να εξηγήσει τις γνωστικές διεργασίες.
5. Δεν αναγνωρίζει με κανένα τρόπο την πρόθεση ή τον σκοπό.
6. Δεν μπορεί να ερμηνεύσει τα δημιουργικά επιτεύγματα – στην τέχνη, για παράδειγμα, ή στη μουσική, στη λογοτεχνία, στην επιστήμη ή στα μαθηματικά.
7. Δεν κάνει καμία αναφορά σε κάποιον εαυτό ή σε κάποια αίσθηση εαυτού.
8. Είναι αναπόφευκτα επιφανειακός και αδυνατεί να πραγματευθεί τα βάθη του νου ή της προσωπικότητας.
9. Αυτοπεριορίζεται στην πρόβλεψη και στον έλεγχο της συμπεριφοράς και χάνει την ουσιαστική φύση ή ύπαρξη του ανθρώπου.
10. Ασχολείται με ζώα, ειδικά με λευκούς αρουραίους, αλλά όχι με ανθρώπους, και η εικόνα του για την ανθρώπινη συμπεριφορά περιορίζεται συνακόλουθα σε εκείνα τα χαρακτηριστικά που τα ανθρώπινα όντα μοιράζονται με τα ζώα.
11. Τα επιτεύγματά του που προκύπτουν στις ελεγχόμενες συνθήκες του εργαστηρίου δεν μπορούν να επαναληφθούν στην καθημερινή ζωή και, επομένως, ό,τι έχει να πει για την ανθρώπινη συμπεριφορά στον κόσμο εν γένει αποτελεί ανυποστήρικτη μεταεπιστήμη.
12. Είναι υπεραπλουστευμένος και απλοϊκός, και τα ευρήματά του είναι είτε επουσιώδη είτε ήδη γνωστά.
13. Είναι επιστημονικοειδής αντί επιστημονικός. Απλώς προσπαθεί να μιμηθεί τις επιστήμες.
14. Τα τεχνολογικά του επιτεύγματα θα μπορούσαν να προκύψουν μέσω της χρήσης της κοινής λογικής.
15. Αν είναι έγκυροι οι ισχυρισμοί του, θα πρέπει να εφαρμόζονται στον ίδιο τον επιστήμονα συμπεριφοράς, και ό,τι λέει είναι κατά συνέπεια μόνο ό,τι έχει μάθει να λέει και δεν μπορεί να είναι αληθές.
16. Αφαιρεί από τον άνθρωπο τις ανθρώπινες ιδιότητές του· είναι αναγωγιστικός και καταστρέφει τον άνθρωπο *ως* άνθρωπο.

---

1. Σ.τ.Μ.: Μια αυτόματα λειτουργούσα μηχανή, όπως το ρομπότ.

17. Ασχολείται μόνο με γενικές αρχές κι ως εκ τούτου δεν λαμβάνει υπόψη τη μοναδικότητα του ατόμου.
18. Είναι αναπόφευκτα αντιδημοκρατικός επειδή η σχέση ανάμεσα σε πειραματιστή και υποκείμενο είναι χειριστική, και τα αποτελέσματά του, κατά συνέπεια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από δικτάτορες αλλά όχι από ανθρώπους καλής θέλησης.
19. Θεωρεί τις αφηρημένες ιδέες, όπως την ηθικότητα ή τη δικαιοσύνη, ως επινοήσεις.
20. Είναι αδιάφορος προς τη θέρμη και τον πλούτο της ανθρώπινης ζωής και είναι ασύμβατος με τη δημιουργία και την απόλαυση της τέχνης, της μουσικής και της λογοτεχνίας και με την αγάπη για τους συνανθρώπους.

Οι ισχυρισμοί αυτοί αναπαριστούν, πιστεύω, μια αξιοσημείωτη παρανόηση των επιτευγμάτων και της σημασίας ενός επιστημονικού εγχειρήματος. Πώς μπορεί να εξηγηθεί αυτό; Ίσως η πρώιμη ιστορία του κινήματος να έχει δημιουργήσει πρόβλημα. Ο πρώτος ρητά συμπεριφοριστής ήταν ο John B. Watson, ο οποίος το 1913 εξέδωσε ένα είδος μανιφέστου υπό τον τίτλο *Η Ψυχολογία όπως τη Θεωρεί ο Συμπεριφοριστής*[2]. Όπως δείχνει ο τίτλος, ο Watson δεν εισηγούνταν μια νέα επιστήμη, αλλά υποστήριζε ότι η ψυχολογία θα έπρεπε να επαναπροσδιοριστεί ως η μελέτη της συμπεριφοράς. Αυτό υπήρξε μάλλον στρατηγικό σφάλμα. Οι περισσότεροι από τους ψυχολόγους της εποχής πίστευαν ότι μελετούσαν τις νοητικές διεργασίες σε έναν νοητικό κόσμο συνείδησης και ήταν φυσικά απρόθυμοι να συμφωνήσουν με τον Watson. Οι πρώτοι συμπεριφοριστές σπατάλησαν πολύ χρόνο και περιέπλεξαν ένα σημαντικό κεντρικό θέμα επιτιθέμενοι στην ενδοσκοπική μελέτη της νοητικής ζωής.

Ο ίδιος ο Watson είχε κάνει σημαντικές παρατηρήσεις της ενστικτώδους συμπεριφοράς και ήταν όντως ένας από τους πρώτους ηθολόγους με τη σύγχρονη έννοια του όρου, αλλά επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις νέες αποδείξεις για το τι μπορούσε να μάθει να κάνει ένας οργανισμός και διατύπωσε μερικούς μάλλον ακραίους ισχυρισμούς για το δυναμικό του νεογέννητου ανθρώπινου βρέ-

2. Σ.τ.Μ.: Στο πρωτότυπο *Psychology as the Behaviorist Views It*.

φους. Ο ίδιος τούς αποκαλούσε υπερβολές, αλλά έκτοτε έχουν χρησιμοποιηθεί για να τον δυσφημούν. Η νέα του επιστήμη ήταν επίσης, ούτως ειπείν, πρόωρα γεννημένη. Υπήρχαν διαθέσιμα πολύ λίγα επιστημονικά ευρήματα για τη συμπεριφορά – ειδικότερα για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Είναι πάντα πρόβλημα μια έλλειψη ευρημάτων για μια νέα επιστήμη, αλλά στο επιθετικό θεωρητικό σύστημα του Watson σε ένα πεδίο τόσο αχανές όσο η ανθρώπινη συμπεριφορά ήταν ιδιαιτέρως ζημιογόνα. Χρειαζόταν περισσότερη τεκμηριωμένη υποστήριξη από όση μπορούσε να βρει και δεν εκπλήσσει ότι τα περισσότερα από όσα έλεγε φαίνονταν υπεραπλουστευμένα και απλοϊκά.

Μεταξύ των διαθέσιμων ευρημάτων για τη συμπεριφορά ήταν τα αντανακλαστικά και τα εξαρτημένα αντανακλαστικά, και ο Watson τα αξιοποίησε στο έπακρον, αλλά το αντανακλαστικό υπαινισσόταν ότι η συμπεριφορά προκαλείται από άμεσα, πρότερα γεγονότα, με τρόπο παρόμοιο με αυτόν που αντιλαμβάνονταν τη μηχανή τον 19ο αιώνα. Η ίδια εντύπωση δόθηκε από το έργο του Ρώσου φυσιολόγου Pavlov, που εκδόθηκε περίπου τον ίδιο καιρό και η οποία δεν διορθώθηκε από την ψυχολογία ερεθίσματος-αντίδρασης που αναδύθηκε τις επόμενες τρεις ή τέσσερις δεκαετίες.

Ο Watson φυσικά επισήμαινε τα πλέον αναπαραγώγιμα αποτελέσματα που μπορούσε να βρει και τα περισσότερα από τα οποία είχαν αποκτηθεί από ζώα – τους λευκούς αρουραίους της ψυχολογίας ζώων και τους σκύλους του Pavlov. Φαινόταν να υπονοείται ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά δεν είχε χαρακτηριστικά που την κάνουν να ξεχωρίζει από τη συμπεριφορά των άλλων ειδών. Και για να υποστηρίξει τον ισχυρισμό του ότι η ψυχολογία ήταν επιστήμη και για να γεμίσει το εγχειρίδιό του, κατέφυγε σε δάνεια από την ανατομία και τη φυσιολογία, ο δε Pavlov ακολούθησε την ίδια πορεία επιμένοντας ότι τα πειράματά του στη συμπεριφορά ήταν στην πραγματικότητα «μια διερεύνηση της φυσιολογικής δραστηριότητας του εγκεφαλικού φλοιού», μολονότι κανένας από τους δύο δεν μπορούσε να υποδείξει ευθείες παρατηρήσεις του νευρικού συστήματος οι οποίες θα διαφώτιζαν τη συμπεριφορά. Εξαναγκάστηκαν επίσης να κάνουν βιαστικές ερμηνείες της σύνθετης συμπεριφοράς, με τον Watson να διατείνεται ότι οι σκέψεις ήταν απλώς υποφωνητική ομιλία και τον Pavlov να λέει ότι η γλώσσα ήταν απλά ένα «δεύτερο σύστημαση-

μάτων». Ο Watson είχε λίγα ή τίποτα να πει για την πρόθεση ή τον σκοπό ή τη δημιουργικότητα. Επισήμανε την υπόσχεση για εφαρμοσμένη πρακτική μιας επιστήμης της συμπεριφοράς, αλλά τα παραδείγματά του δεν ήταν ασύμβατα με έναν χειριστικό έλεγχο.

Έχουν περάσει περισσότερα από εξήντα χρόνια από τότε που ο Watson εξέδωσε το μανιφέστο του και στο διάστημα αυτό συνέβησαν πάρα πολλά. Η επιστημονική ανάλυση έχει σημειώσει θεαματική πρόοδο και οι αδυναμίες στην περιγραφή του Watson είναι τώρα, πιστεύω, κυρίως ιστορικού ενδιαφέροντος. Εντούτοις, η κριτική δεν έχει αλλάξει σημαντικά. Όλες οι παρανοήσεις στην προηγούμενη λίστα μπορούν να εντοπιστούν σε τρέχουσες δημοσιεύσεις φιλοσόφων, θεολόγων, κοινωνικών επιστημόνων, ιστορικών, ανδρών και γυναικών των γραμμάτων και πολλών άλλων. Οι φαντασιοπληξίες της πρώιμης ιστορίας του κινήματος δεν επαρκούν καν ως εξήγηση.

Αναμφίβολα ένα μέρος προβλήματος προκύπτει από το γεγονός ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά αποτελεί ένα ευαίσθητο πεδίο. Πολλά διακυβεύονται από τον τρόπο που βλέπουμε τους εαυτούς μας, και μια συμπεριφοριστική θεώρηση απαιτεί να γίνουν κάποιες ενοχλητικές αλλαγές. Επιπλέον, οι όροι που προέρχονται από προηγούμενες θεωρήσεις είναι ενσωματωμένοι βαθιά στη γλώσσα μας και είχαν για αιώνες μια θέση τόσο στην τεχνική όσο και στη μη τεχνική βιβλιογραφία. Παρ' όλα αυτά, θα ήταν άδικο να υποστηριχθεί ότι ο κριτικός δεν έχει σταθεί ικανός να απαλλαγεί από αυτές τις ιστορικές προκαταλήψεις. Θα πρέπει να υπάρχει κάποιος άλλος λόγος που ο συμπεριφορισμός ως η φιλοσοφία της επιστήμης της συμπεριφοράς εξακολουθεί να είναι τόσο σοβαρά παρεξηγημένος.

Πιστεύω ότι η εξήγηση είναι η ακόλουθη: η επιστήμη καθαυτή είναι παρεξηγημένη. Υπάρχουν πολλά είδη επιστήμης της συμπεριφοράς και μερικά από αυτά, όπως θα δείξω αργότερα, ορίζουν το πεδίο με τρόπους που δεν εγείρουν σημαντικά συμπεριφοριστικά θέματα. Οι κριτικές της προηγούμενης λίστας απαντώνται πλέον αποτελεσματικά από έναν ειδικό κλάδο, ο οποίος έχει καταλήξει να αποκαλείται πειραματική ανάλυση της συμπεριφοράς. Η συμπεριφορά των ατομικών οργανισμών μελετάται σε προσεκτικά ελεγμένα περιβάλλοντα και η σχέση μεταξύ συμπεριφοράς και περιβάλλοντος διατυπώνεται στη συνέχεια. Δυστυχώς, εκτός του πεδίου πολύ λίγα είναι

γνωστά για την ανάλυση αυτή. Οι πλέον ενεργοί ερευνητές του, και υπάρχουν εκατοντάδες τέτοιοι, σπάνια κάνουν κάποια προσπάθεια να εξηγήσουν τους εαυτούς τους στους μη ειδικούς. Ως αποτέλεσμα, λίγοι άνθρωποι είναι εξοικειωμένοι με τα επιστημονικά θεμέλια αυτού που, πιστεύω, είναι η πλέον αδιάσειστη δήλωση της συμπεριφοριστικής θέσης.

Ο συμπεριφορισμός που παρουσιάζω σε αυτό το βιβλίο είναι η φιλοσοφία αυτής της ειδικής εκδοχής της επιστήμης της συμπεριφοράς. Ο αναγνώστης θα πρέπει να γνωρίζει ότι δεν θα συμφωνήσουν όλοι οι συμπεριφοριστές με όλα όσα λέω. Ο Watson μιλούσε για «τον συμπεριφοριστή» και στην εποχή του *ήταν* ο συμπεριφοριστής, αλλά κανείς δεν μπορεί να διεκδικήσει αυτό τον τίτλο σήμερα. Ό,τι ακολουθεί είναι ομολογουμένως –και ως συμπεριφοριστής οφείλω να πω αναπόφευκτα– μια προσωπική άποψη. Πιστεύω ωστόσο ότι είναι μια συνεπής και συνεκτική περιγραφή η οποία απαντά ικανοποιητικά στις κριτικές της προηγούμενης λίστας.

Επίσης πιστεύω στη σημασία της. Πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο κόσμος μπορούν να λυθούν μόνο εάν βελτιώσουμε την κατανόησή μας για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Οι παραδοσιακές απόψεις επικρατούσαν για αιώνες και νομίζω πως είναι δίκαιο να πούμε ότι έχουν αποδειχθεί ανεπαρκείς. Είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνες για την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε τώρα. Ο συμπεριφορισμός προσφέρει μια ελπιδοφόρα εναλλακτική, και έγραψα αυτό το βιβλίο σε μια προσπάθεια να καταστήσω σαφή τη θέση του.